Âşıkpaşaoğlu Tarihi

Atsız



ÖTÜKEN

YAYIN NU: 906
EDEBÎ ESERLER: 385

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NUMARASI: 16267

ISBN: 978-975-437-868-9

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

1. Basım: 1970
10. BASIM

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®
İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50 • (0212) 293 88 71 - Faks: (0212) 251 00 12

Kapak Tasarımı: Zafer Yılmaz

Dizgi-Tertip: Ötüken

Kapak Baskısı: Plusone Basım

Baskı: ALTIN KİTAPLAR YAYINEVİ
Göztepe mah. Kazım Karabekir cad. No: 32
Mahmutbey-Bağcılar/İSTANBUL
Tel: (0212) 446 38 88 Pbx • Faks: (0212) 446 38 90
Sertifika Numarası: 44011

İstanbul- 2020

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir. Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Âşıkpaşaoğlu ve Eseri

Kendisini "*Derviş Ahmed Âşıkî*" diye tanıtan Âşıkpaşaoğlu hicrî 795'te (Milâdî: 17 Kasım 1392 - 5 Kasım 1393) Amasya'ya bağlı Ulvan Çelebi köyünde doğdu. Soykütüğü şöyledir:



816'da (Milâdî: 3 Nisan 1413 - 22 Mart 1414) yani yirmi yaşlarında iken Geyve'de hastalanmış ve Orhan Gazi'nin imamının oğlu olan Yahşi Fakih'in evinde kalarak bu evde Osmanlı tarihinin Yıldırım Bayazıd sonuna kadar olan bölümünü yazılı olarak bulup okumuştur. Bu sırada Çelebi Sultan Mehmed'in, Musa Çelebi ile çarpışmak üzere Rumeli'ye geçtiğini görmüştür. Hatta kendisinin de Geyve'ye kadar Çelebi Mehmed'in maiyetinde gelmiş olması muhtemeldir.

825'te (Milâdî: 26 Aralık 1421 - 14 Aralık 1422) İkinci Murad'la Yıldırım'ın oğlu Mustafa Çelebi arasındaki vukuata katılmıştır. Vaktiyle Musa Çelebi'nin maiyetinde bulunduğu için Tokat'ta mahbus bulunan Mihaloğlu Mehmed Beğ, vezirlerin iltiması ile hapisten çıkarılarak Bursa'ya gelirken Ulvan Çelebi Tekkesi'ne uğrayarak Derviş Ahmed Âşıkî'yi de yanına almış, İkinci Murad'ın ordusuna getirmiştir. Ahmed Âşıkî, Ulubat köprüsü yanında iki ordu arasındaki vukuatı görmüştür.

840'ta (Milâdî: 16 Temmuz 1436 - 4 Temmuz 1437) hacca gitmiştir. Mısır'da Bekriyye tarikatından Seyid Ebülvefâ'nın halifesi olmuş, Mekke'de de başka şeyhlerle görüşüp konuşmuştur.

841'de (Milâdî: 5 Temmuz 1437 - 23 Haziran 1438) haccdan dönerek sancak beğlerinden İshak Beğ'le birlikte Üsküb'e gelmiş, onunla birlikte akınlara katılmıştır. Bir defa İshak Beğ'in oğlu "Paşa Beğ" ile ve "Kılıç Doğan'la birlikte çapula gitmiş, bir gün de İshak Beğ'in maiyetinde büyük bir çarpışmaya katılarak birkaç düşman öldürdükten başka beş tanesini de esir ederek Üsküb'e getirmiş ve 900 akçaya satmıştır.

842'de (Milâdî: 24 Haziran 1438 - 13 Haziran 1439) İkinci Murad'ın Macaristan alanına katılmış ve Sultan Murad kendisine dokuz esir verince Âşıkpaşaoğlu: *"Devletlü Sultanum! Bu esiri götürmeğe at gerekdür ve bu yolda akça gerek"* demiş, padişah da kendisine 5000 akça ile 2 at vermiştir. Âşıkpaşaoğlu esirleri dört ata (ikisi herhalde kendisinindi) yükleyerek

Edirne'ye gelmiş, esirlerin kimini 200, kimini 300 akçaya satmıştır.

852'de (19 Ekim 1448) Hunyadi Yanoş'la yapılan İkinci Kosova Savaşı'nda bulunmuş, 55 yaşında bulunmasına rağmen, vuruşmada bir düşman askerini öldürmüş ve padişah tarafından kendisine bir at verilmiştir.

857'de (29 Mayıs 1453) İstanbul'un fethinde Ak Şemseddin, Şeyh Vefa, Akbıyık gibi şeyhlerle birlikte bulunup İstanbul alındıktan sonra kendisine gaza malından ev verilmiş olması ve dışardan İstanbul'a getirilenleri irşadla vazifelendirilmiş bulunması kuvvetle muhtemeldir. Bu sırada evinin yanına bir de mescit yaptırmıştır. İstanbul'a yerleştikten sonra Râbia adında bir kızı doğmuştur.

861'de (Milâdî: 29 Kasım 1456 - 18 Kasım 1457) Fatih'in oğulları Bayazıd'la Mustafa'nın, Edirne'de yapılan sünnet düğününde davetli olarak bulunmuş ve herkes gibi o da padişahın ihsanına nail olmuştur.

Aynı yılda padişahın yaptığı Ballıbadra seferi dolayısıyla ihsan umarak Üsküb'e gitmiştir. Tarihinde ihsan aldığına dair bir şey söylemediğine göre umduğuna erememiş olduğu anlaşılıyor.

874'te (Milâdî: 11 Temmuz 1469 - 29 Haziran 1470) kızı Râbia Hatun'u, müridlerinden Seyid Velayet'le evlendirmiştir.

22 Muharrem 886 Cuma günü (23 Mart 1481) Milâdî hesapla 88 yaşında olduğu halde ölmüştür.

Eserine "*Tevârîh-i Âl-i Osman*" denilmiştir. "Osmanlı Hanedanı Tarihi" demektir. Bunu 1476'da yazmaya başlamıştır. O zaman 83 yaşında olduğuna göre hafızaya dayanarak verdiği bilgilerde epey yanlışlar olacağı tabiîdir ve bu yanlışlar belli olmaktadır. Fakat içinde bulunduğu vakalar hakkındaki bilgileri tarihî değer taşımaktadır. Tarihinin kaynaklarını şöylece sıralayabiliriz:

— Başlangıçtan Yıldırım Bayazıd sonuna kadar olan kısmı, Orhan Gazi'nin imamının oğlu Yahşi Fakih'in evinde gördüğü bir kitabı okuyarak öğrenmiştir. Kendisi o sırada 20 yaşında idi. Kitabını yazarken 83 yaşında olduğuna göre arada geçen 63 yılda birçok vukuatı unutmuş veya yanlış hatırlamış, karıştırmış olacağı tabiîdir.

— Hicrî 793'te (Milâdî: 9 Aralık 1390 - 28 Kasım 1391) Yıldırım Bayazıd'ın Alahisar'da Macarlar'la yaptığı savaşı, o savaşta bulunan Temürtaşoğlu Umur Beğ'den dinleyerek anlatmıştır.

— Yıldırım'la Aksak Temir arasındaki 1402 Çubukova Savaşı'nı, o savaşta Yıldırım'ın solaklarından olup sonra Çelebi Mehmed zamanında Amasya dizdarı, İkinci Murad zamanında da Bursa naibi tayin olunan birisinden işiterek yazmış, fakat bu adamın adını söylememiştir.

— İkinci Murad ve Fatih zamanlarını bizzat yaşayarak ve savaşlardan bazısına katılarak kaleme almıştır.

Bu tarih, o zamanın konuşulan Türkçesiyle yazılmış bir eser olup tarihî değerinden başka dil bakımından da büyük kıymet taşımaktadır. Dili ve üslûbu Dede Korkut Kitabı'nın dilini ve üslûbunu andırmaktadır. Kitaba, müellifin ölümünden sonra da bazı kimseler, ihtimal Âşıkpaşaoğlu'nun müridleri tarafından eklemeler yapılmıştır. Ben o parçaları buraya almadım.

Müellif, anlattığı vakaların tarihini yalnız hicrî yıl olarak vermekte, ay ve gün zikretmemektedir. Bu sebeple bir hicrî yıl, milâdî tarihin hangi yılının hangi gününden başlayıp hangisinde bitiyorsa, onu, parantez içinde göstererek okuyuculara kolaylık sağladım.

Âşıkpaşaoğlu tarihinin yazma nüshalarında bazı isimler ve rakamlar birbirinden farklı şekilde kaydedilmiştir. Bu farkları dip notlarında gösterdim.

Müellif, bâblara ayırdığı eserinde, hemen her bâbın sonuna bir takım manzumeler de eklemiştir. O bâbdaki tarih vakaları ile ilgili olan bu manzumeler gayet bozuk bir aruzla yazılmıştır. Şiir bakımından hiçbir değeri olmadığı gibi eserdeki güzel ve akıcı Türkçeden de bu manzumelerde eser yoktur. Bu sebeple boşuna yer kaplamaması için bu acemice manzumeleri buraya almadım.

23 Şubat 1970
ATSIZ

Âşıkpaşaoğlu Tarihi

Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm

TANRI'YA HAMDOLSUN ki bizi nimetlendirip İslâma ulaştırdı ve kendisine salâvât ve selâm olsun, sevgilisi Muhammed'in ümmetinden kıldı.

Ben ki fakir Derviş Ahmed Âşıkî'yim. Babam Şeyh Yahya, onun babası Şeyh Selman, onun babası Âşık Paşa, onun babası da zamanın kutbu Baba İlyas'tır ki Seyyid Ebülvefâ'nın halîfesidir. Tanrı hepsinin mezarlarını nurlandırsın.

Ben fakir, İstanbul'da her şeyden elimi çekmiş olarak oturmuş, dua ile meşguldüm. Bir aralık azizlerden birkaç kişi Osmanlı Hanedanının tarihinden ve menkıbelerinden bahsettiler. Benden de sordular. Ben fakir dahi cevap verip dedim ki: "Orhan Gazi'nin imamı olan İshak Fakı'nın oğlu Yahşi Fakı'da Osmanlı Hanedanı menkıbelerini Bayazıd Han zamanına kadar yazılmış buldum. Bilip işittiklerimden, bazı hallerinden ve menkıbelerinden kısaltıp yazdım." Can ve gönülden, doğrulukla şöyle dedim:

Ey her şeyi bilen, her şeyi yaratan Ulu Tanrı! İnsanı yoksul veya sultan eden, hükmüne delil ve tanık veren, ayıpları kapatan, günahları bağışlayan sen, gönlüm gözüne de güzelliği göster. Ben zayıf, değersiz bir kulum. Ömrüm uzayıp seksen altıya vardı. Cihanın hesaba gelmez gariplik-

lerini gördüm. Devrimde olanları yazdım. Oğuz'dan olan Gök Alp'a kadar gittim. Olgun gaziler, hanlar, sultanlar olan Osmanlı Hanedanının menkıbelerini yazdım. Dedim ki soykütüğünü söyleyeyim de bu hanların aslı anlaşılsın. Nerden gelip hangi ile vardıkları, yahut vardıkları ili nasıl aldıklarını, cihan padişahları olan hanların o illerde neler yaptıklarını binde bir de olsa anlatayım. Benim soyum, sopum bu ülkede doğdu. Doğanlarımız da bu Hanedanı gördü. Biz onların hizmetinde açık veya kapalı dua ederleriz. Osmanlı Hanedanı benim soyuma "Âşıkî" diye ihsan ederler. Önce bu Hanedana dua edip sonra menkıbelerini anlatalım.[1]

1. Bâb
Osmanlı Hanedanı Soyunun Adları

Sultan Korkud, onun babası mücâhidler sultanı Sultan Bayazıd Han Gazi, onun babası Sultan Mehmed Han Gazi, onun babası Sultan Murad Han Gazi, onun babası Sultan Mehmed Gazi, onun babası Sultan Bayazıd Han Gazi, onun babası Sultan Murad Han Gazi, onun babası Orhan Gazi, onun babası Osman Gazi, onun babası Erdungrıl, onun babası Süleymanşah, onun babası Kaya Alp[2], onun babası Kızıl Buğa, onun babası Bayıntur, onun babası Ay-kuluk, onun babası Toğar[3], onun babası Kaytun[4], onun babası Sunkur[5], onun babası Bakı, onun babası Suğar[6], onun ba-

[1] Bu son paragraf aslında bozuk bir manzumeyle yazıldığından tarafımdan nesre çevrilerek sadeleştirildi.

[2] Yahut "Kay Alp".

[3] Yahut "Doğan".

[4] Yahut "Kıntur" veya "Kıntun".

[5] Yahut "Suğartın".

[6] Yahut "Sunkar".

bası Tok Temür[7], onun babası Basuk[8], onun babası Gök Alp, onun babası Oğuz, onun babası Kara Han, onun babası Ay Kutluk[9], onun babası Tuzak, onun babası Kara Han, onun babası Baysub, onun babası Kamarı, onun babası Kızıl Buğa, onun babası Yamak[10], onun babası Başbuğa, onun babası Baybus[11], onun babası Sevünc, onun babası Çar Buğa[12], onun babası Kurtulmış[13], onun babası Karaca, onun babası Amudı, onun babası Karalu Oğlan[14], onun babası Süleymanşah, onun babası Karahul[15], onun babası Karluğa, onun babası Yan Temür[16], onun babası Durmuş[17], onun babası Çin, onun babası Maçin, onun babası Yâfes, onun babası Nuh aleyhisselâm.

2. Bâb
Bu Bâb Osman Gazi ve Çocuklarını Beyan Eder ve Padişahlığına Sebep Ne Olduğunu ve Rûm (Anadolu) Ülkesine Hangi Ülkeden Geldiklerini ve Buraya Gelmelerine Sebep Nedir, Onu Beyan Eder.

Osman Gazi'nin dedesi Süleymanşah'tır. En evvel bu, Rum (Anadolu) ülkesine gelmiştir. Gelmesine sebep budur ki Abbas-oğulları zamanından tâ Süleymanşah zamanına kadar Arap askeri Rum (Bizans) üzerine galipti. Rum

---

7 Yahut "Bak Temür".
8 Yahut "Başak".
9 Yahut "Aykıl Teli".
10 Yahut "Aka".
11 Yahut "Baysuğ" veya "Baysus".
12 Yahut "Çur Buğa".
13 Yahut "Kartalmış".
14 Yahut "Karalu Aklan" veya "Karalu Oğlak" veya "Kulu Oğlan".
15 Yahut "Karacul".
16 Yahut "Bayıntur" veya "Yatmur" yahut "Yantur".
17 Yahut "Kurmuş" veya "Durtmuş".

(Bizans) da, Acem de mağlûptu. Yâfes nesli olmaları sebebiyle Acem padişahları gayretlendiler. Bize Arap galip oldu diye gayrete gelip Yâfes neslinden göçebe Türkleri kendilerine dayanak edip Araplar'a galip geldiler. Bu yüzden Arap mağlûp olunca kâfir ülkeleri kafa tutmaya başladılar. Kâfirler Müslümanlara itaat etmez oldu. Bu göçebe Türkler'den Acem padişahları çekinir oldular. Tedbir düşünerek ittifak ettiler ki bu göçer evli Türkleri kendi üzerlerinden uzaklaştıralar. Süleymanşah Gazi'yi ileri çektiler ki o, göçer evlilerin ulularındandı. Elli bin kadar göçer Türkmen ve Tatar evini onun yanına verdiler. "Varın, Rûm'da (= Anadolu'da) gaza edin." dediler. Süleymanşah dahi kabul etti. Geldiler. Erzurum'dan Erzincan'a indiler. Erzincan'dan Rûm (Anadolu) ülkesine girdiler. Rûm (Anadolu) ülkesinde altı yıl durdular. Etrafları fethettiler. Süleymanşah Gazi haylı bahadırlıklar etti. Fakat bu Rûm'un (Anadolu'nun) dağlarından ve derelerinden incindiler. Göçer evlerin davarı dereden, tepeden incinir oldu. Yine Türkistan'a döndüler. Geldikleri yola gitmediler. Halep iline çıktılar. Oradan Ca'ber kalesinin önüne vardılar. Orada Fırat ırmağının önlerine geldiler. Geçmek istediler. Süleymanşah Gaziye: "Hanım! Biz bu suyu nasıl geçelim." dediler. Süleymanşah dahi atını suya tepti. Önü yar imiş. Atı sürtçü. Süleymanşah suya düştü. Ecel mukaddermiş. Allah'ın rahmetine kavuştu. Sudan çıkardılar. Ca'ber kalesinin önünde gömdüler. Şimdiki zamanda ona Türk Mezarı derler. O kaleye de yine o nesilden Döger derler bir taife vardır, şimdi onlar hükmeder. Böyle olunca bu göçer evliler etrafa dağıldı. Bazısı Berriye'ye gitti. Şimdiki halde onlara Şam Türkmeni derler. Bazısı yine Rûm'a (Anadolu'ya) döndüler. Kimi Tatar ve kimi Türkmen'dir. Şimdiki halde Rûm'da (Anadolu'da) olan Tatar ve Türkmenler o taifedendir.

Bazısı Süleymanşah'ın üç oğluna uydular ki biri Sunkur Tegin'dir. Biri dahi Erdungrıl'dır. Birisi Gündoğdu'dur. Fı-

rat suyunun başından bu üç kardeş geldikleri yola döndüler. Pasin ovasına, Sürmeli Çukuru'na vardılar. Erdungrıl orda kaldı. Kardeşleri ile gitmedi. Bir dört yüz kadar göçer ev ile kaldı. O iki kardeş yine asıl vatanlarına gittiler. Erdungrıl o arada bir nice müddet durdu. Yaylasında yayladı. Kışlasında kışladı.

Bir nice zaman sonra Sultan Alâaddin dahi Rûm (Anadolu) ülkesine yöneldi. Kısmet olduğu kadar fethetti. Padişah oldu. Bunun tafsili çoktur. Ben ihtisar ettim. Onun için ki Osmanlı Hanedanının menkıbelerini anlatayım.

Erdungrıl Gazi bunu işitti ki Selçuk Hanedanı neslinden Sultan Alâaddin, Acem'den Rûm'a (Anadolu'ya) gelip padişah oldu: "Öyleyse bize dahi vâcib oldu ki erin kadri, kıymeti bilinir memlekete gidelim, biz de gaza edelim." dedi.

Erdungrıl Gazi'nin üç oğlu vardı. Biri Osman idi. Biri Gündüz idi. Biri Saru Yatı idi. Ona Savcı dahi derlerdi. Bunlar dahi Rûm'a (Anadolu'ya) yöneldiler. Geldiler. Hısnımansur[18] iline erdiler.

Erdungrıl Gazi'nin Rûm'a (Anadolu'ya) gelmesine dair nice rivayetler vardır. En doğrusu bu benim anlattığımdır. O, oğlu Saru Yatı'yı Sultan Alâaddin'e gönderdi: "Bize de yurt gösterin. Varalım, gaza edelim." dedi. Saru Yatı babasının haberini Sultan Alâaddin'e getirdi. Sultan Alâaddin de bunların geldiklerine gayet sevindi. Sultan Önü'nün ve Karaca Hisar'ın tekfürü muti olup Sultana haraç verirdi. Domaniç Dağı'nı ve Ermeni Beli'ni bunlara yayla verdi.

Saru Yatı babasına geldi. Bu haberi verdi. Erdungrıl Gazi dahi kabul etti. O vakit yürüyüp Engürü'ye (Ankara'ya) geldiler. Yerlerinde sâkin oldular. Erdungrıl Gazi zamanında savaş olmadı. Yaylaklarında yayladılar. Kışlaklarında kışladılar.

O zamanda Sahip Kara Hisar (Afyon) ilinde Germiyanlılar'ın atası Alişar vardı. Bir de Çavdar derler bir Ta-

[18] Bugünkü "Adıyaman".

tar zümresi vardı. Bu Kara Hisar ili ile Bilecik ilini zaman zaman gelirler, vururlar, yıkarlardı. Bu Erdungrıl Gazi'nin gelmesiyle o kâfirlerin ili o Tatarlar'dan emin olmuştu.

Geldiklerinden bir nice yıl sonra Erdungrıl Gazi, Allah rahmetine vardı. Erdungrıl Gazi'nin Rûm'a (Anadolu'ya) gelmesine dair bir nice rivayet vardır. En doğrusu benim anlattığımdır.

Söğüt'te Osman Gazi'yi babasının yerine lâyık gördüler. Osman Gazi, babasının yerine geçince yakın komşu kâfirlerle iyi geçinmeye başladı. Fakat Germiyanoğlu ile düşmanlığa başladı. Onun için ki bu gelmiş oldukları ülkenin halkını onlar daima incitirlerdi.

Osman Gazi dahi gâh geceleyin, gâh gündüz gitmekle uzak yerlerden av avlamaya başladı. Kendisinin yanına hayli adam toplandı.

3. Bâb
Bu Bâb Onu Beyan Eder ki Osman Gazi Etrafa Gecede, Gündüzde Gâh Gâh Yürümeye Başladı.

İnegöl'de Aya Nikola derler bir kâfir vardı. Osman Gazi yaylaya ve kışlaya gittiği vakit onun göç eşyasına rahatsızlık verirdi. Osman Gazi, Bilecik tekfürüne bundan şikâyet etti. Bilecik tekfürüne dedi ki: "Sizden dileğimiz budur ki bizim göç eşyamızı, yaylaya göçtüğümüzde sizde emanet bırakalım." O da kabul etti. Ne vakit Osman Gazi yaylaya gitse bütün eşyalarını öküzlere yükletirlerdi. Birkaç hatun kişiyle gönderirlerdi. Kaleye bırakırlardı. Ne zaman yayladan gelseler armağan olarak peynir, halı, kilim ve kuzu iletirlerdi. Emanetlerini yine alırlar, giderlerdi. Bu kâfirler bunlara gayet güvenirdi. Ancak İnegöl kâfirleri Osman'dan çekinirlerdi. Bunlar da onlardan çekinirdi.

Bir gün Osman Gazi yetmiş kişiyle Ermeni Beli'nden, geceleyin İnegöl'ü ateşe vermek için geldi. Bu kâfirlerin casusu vardı. Pusu kurdular. Osman Gazi'nin Aratun adında bir casusu vardı. Geldi, haber getirdi: "Ermeni Beli'nin tükendiği yerde pusu kuldular." dedi. Gaziler de Hakk'a sığındılar. Doğru pusuya yürüdüler. Hepsi yaya idi. Kâfirler çoktu. Büyük savaş oldu. Osman Gazi'nin kardeşi Saru Yatı'nın oğlu şehid oldu ki o Bay Koca'dır. Ermeni Beli'nin tükendiği yerde Hamza Beğ köyünün civarındadır. Ziyaretgâhının yanında bir harapça kervansaray vardı. Oradan döndüler. Osman geri geldi, yaylaya gitti.

4. Bâb
Bu Bâb Onu Beyan Eder ki Osman Gazi Ne Rüya Gördü, Kime Haber Verdi ve Tabiri Ne Oldu, Onu Beyan Eder.

Osman Gazi, Tanrı'ya yalvardı ve bir lâhza ağladı. Uyku galib oldu. Yattı, uyudu. Osman Gazi'nin ve arkadaşlarının arasında bir aziz şeyh vardı. Hayli kerameti gözükmüştü. Bütün halkın ona inancı vardı. Adı dervişti ama dervişlik içinde ve gönlündeydi. Dünyalığı, nimeti, davarı çoktu. Misafirhanesi hiçbir zaman boş kalmazdı. Osman Gazi de zaman zaman gelip bu dervişe konuk olurdu.

Osman Gazi uyuyunca rüyasında gördü ki bu azizin koynundan bir ay doğar, gelir, Osman Gazi'nin koynuna girer. Bu ayın Osman Gazi'nin koynuna girdiği demde göbeğinden bir ağaç çıkar. Gölgesi dünyayı tutar. Gölgesinin altında dağlar var. Her dağın dibinden sular çıkar. Bu çıkan sulardan kimi içer, kimi bağçeler sular, kimi çeşmeler akıtır.

Osman Gazi uykudan uyandı. Sürdü, geldi. Şeyhe haber verdi. Bunun üzerine şeyh der ki: "Oğul, Osman! Sana müjde olsun ki Hak Taâlâ sana ve nesline padişahlık verdi.

Mübarek olsun. Ve benim kızım Malhun Hatun senin helâlin oldu." Hemen nikâh edip kızını Osman Gazi'ye verdi.

Şeyh Ede Balı, Osman Gazi'nin rüyasını tabir edip padişahlığı kendisine ve nesline müjdeleyince yanında bir müridi vardı ki adına Derviş Durdu oğlu Kumral Dede derlerdi, dedi ki: "Ey Osman! Sana padişahlık verildi. Bize de bir şükran borcu vermen gerek..." Osman Gazi: "Ne vakit padişah olursam sana bir şehir vereyim." dedi. Derviş: "Bize şu köyceğiz yeter. Şehirden vazgeçtik." dedi. Osman Gazi kabul etti. Derviş: "Öyleyse bize bir kâğıt, ver." dedi. Osman Gazi: "Ben yazmak bilir miyim ki benden kâğıt istersin? İşte bir kılıcım var. Babamdan ve dedemden kalmıştır. Onu sana vereyim. Bir de maşraba vereyim. Birlikte senin elinde olsunlar. Neslin bu nişanı saklasın. Eğer Hak Taâlâ beni padişahlığa eriştirirse benim neslim dahi bu alâmeti görüp kabul etsinler, köyünü almasınlar." dedi. Verdi. Şimdi dahi o kılıç Kumral Dede nesli elindedir. Osman Gazi padişahın neslinden gelenler o kılıcı görünce dervişlere ihsanlar ettiler ve o kılıcın kınını yenilediler. Osmanlı Hanedanından kim padişah olsa o kılıcı ziyaret eder.

Ede Balı yüz yirmi beş yıl yaşadı. İki zevce aldı. Biri gençliğinde, biri ihtiyarlığında idi. İlk hatununun kızını Osman'a verdi. İhtiyarlığında aldığı Geredeli Tâceddin'in kızıydı. Hayreddin'le bacanak oldu. Bu menkıbeleri Sultan Murad'ın babası Sultan Mehmed zamanında Ede Balı oğlu Mahmud Paşa'dan işittim. O Mahmud Paşa da yüz yaşından ziyade yaşamıştı.

5. Bâb
Bu Bâb Onu Beyan Eder ki Kayınatası Rüyasını Tabir Ettikten Sonra Ne Oldu, Onu Bildirir.

Osman Gazi bu tabiri işitince himmet kılıcını gönlünün beline sağlamca bağladı. Bir gece sürdü, İnegöl'e vardı. Yanında Kulaca Hisar derler bir hisarcık vardı. Onu yağmaladı. Ateşe verdi. Kâfirlerini kırdı. Bunun tarihi hicretin 684'ünde (Milâdî: 9 Mart 1285 - 26 Şubat 1286) vâki oldu. Osman Gazi'nin ilk fethi bu oldu.

Osman Gazi o hisarı alıp da sabah olunca o ilin kâfirleri toplandılar. Karaca Hisar tekfürüne haber gönderdiler: "Neye durursun ki seni ve neslini esir ederler ve bu ili bizim elimizden alırlar. Harab ederler. Kendileri bir yerde yerleşmiş Türk değil ki biz dahi onunla münasebete girişeydik." dediler. "Şimdi bunları bu ilden çıkarmazsak yahut kırmazsak sonunda pişmanlık fayda vermez." dediler.

Onun bir arkadaşı vardı. Adına Kalanoz[19] derlerdi. Onun yanına çok asker verdi. İnegöl kâfirleriyle toplandılar. Osman Gazi dahi gazileri topladı. İkizce'ye[20] geldi. Domaniç Beli'ni aştıkları yerde çarpıştılar. Gayet büyük savaş oldu. Osman Gazi'nin kardeşi Saru Yatı orda şehid oldu. O yerde bir çamağacı vardı. Şimdiki zamanda ona Kandilli Çam derler. Vakit vakit olur ki orda bir ışık görürler. O Kalanoz dedikleri kâfir dahi düştü. Osman Gazi'ye haber verdiler ki o kâfir düştü. Osman Gazi: "O itin karnını yarın. İt gibi bir yere eşin, gömün." dedi. Her ne dediyse yaptılar. O yerin adı şimdi İt Eşeni kaldı. Saru Yatı'yı dahi götürdüler. Söğüt'te babasının yanına koydular.

Bu gazanın tarihi Osman Gazi Han elinde hicretin 685'inde (Milâdî: 27 Şubat 1286-15 Şubat 1287) vâki oldu.

---

[19] Yahut "Falanoz".

[20] Yahut "Ekinci".

6. Bâb
Bu Bâb Dahi Onu Bildirir ki Sultan Alâaddin'e Haber Kiminle Vardı ki Bu Kâfirler Müslümanlar ile Ne İş Etti.

Şimdi Sultan Alâaddin'e haber vardı ki Osman Gazi'nin üzerine kâfirler kalabalık askerle varmışlar; kardeşi Saru Yatı'yı şehid etmişler. Hangi kâfirin askeri geldiyse bildirdiler. Sultan dahi: "Malûm oldu ki Karaca Hisar tekfürü bizimle düşman olmuş. Germiyanoğlu da o garibleri (Osmanlıları) sevmez. Çok defa o kâfirlerin hareketi onun ihmalindendir. Ben bilirim." dedi. Emretti: "Tez asker toplansın." dedi. "O kâfirler böyle işler yaparlar, bizde İslâm gayreti yok mudur?" deyip büyük bir ordu topladı. Hücum ettiler. Karaca Hisar'ın üzerine geldiler. Osman Gazi de geldi. O da bir taraftan cenge girişti. Bir iki gün savaş olunca feryatçılar gelip: "Bayıncar Tatar geldi. Ereğli'yi aldı. Yıktı. Halkını kırdı ve şehri ateşe verdi." dediler. Sultan Alâaddin, Osman Gaziyi çağırıp getirdi. Hisar için getirdikleri savaş levazımının hepsini verdi. Dedi ki: "Oğul, Osman Gazi! Sende saadet alâmetleri çoktur. Sana ve nesline âlemde karşı koyacak kimse yoktur. Benim duam, Allah'ın yardımı, evliyanın himmeti, Muhammed'in mucizeleri seninle beraberdir."

Kendisi memleketine gitti. Sultan gidince Osman Gazi dahi birkaç gün sabretti. Sonunda kaleyi yağma etti. Fetholundu. Tekfürünü de tuttu. Gazilere dahi ganimetler verdi. Şehrin evlerini gazilere ve başkalarına dağıtarak onu Müslüman şehri yaptı.

Bu fethin tarihi hicretin 687'sinde (Milâdî: 6 Şubat 1288 -14 Ocak 1289) vâki olmuştur.

7. Bâb
Bu Bâb Sultan Alâaddin'in Kendi Memleketine Varıp Tatarlar ile Ne Yaptığını Bildirir.

Sultan Alâaddin dahi gör ne yaptı: Hemen Ereğli'ye yöneldi. Tatarlar dahi bildiler ki Sultan kendilerinin üzerine gelir, hemen onlar dahi karşıladılar. Biga Öyüğü'nde buluştular. İki gün gecesiyle savaşıldı. Sonunda Tatarlar yenildi. Öyle kırdılar ki hayalarını kestiler. Derisini birbirine diktiler. Keçeye kapladılar. Ad olsun diye sayvanlar yaptılar. Şimdi dahi o yazıya "Taşak Yazısı" derler.

Karaca Hisar'ın fethi tarihi hicretin 687'sinde (Milâdî: 6 Şubat 1288 -14 Ocak 1289) Osman Gazi elinden oldu.

8. Bâb
Bu Bâb Dahi Osman Gazi Hisarı Aldıktan Sonra Sultan Alâaddin'e Ne Gönderdi ve Sultandan Ona Ne Geldi, Onu Bildirir.

Osman Gazi hisarı aldı. Tekfürünü tuttu. Hayli hediyelerle birlikte kardeşinin oğlu Ak Temür'le Sultana gönderdi. Sultanın dahi ferahlığı ziyade oldu. Ak Temür'e çok ihsanlarda bulundu. Osman Gazi'ye dahi sancak, çadır, iyi atlar ve silâhlar verdi. Ak Temür, sancağı getirdiği vakit ikindi zamanıydı. Nöbet vuruldu. Osman Gazi nöbet vurulurken ayakta durdu. Tâ şimdiye kadar Osmanlı Hanedanı seferde nöbet vurulsa ayakta dururlar.

Sual: Başka padişahlarda bu âdet yoktur. Ya bu Osmanlı Hanedanında nedendir?

Cevap: İki hususî mânâsı vardır. Biri budur ki bunlar gazilerdir. Nöbet vurulması gazanın bildirilmesidir. Gazaya hazır olun demek olur. Bunlar dahi Allah rızası için gazaya hazırız diye ayak üzre dururlar. Biri dahi bunlar yok-

sul doyurucu sofra sahipleridir. Dünya halkına nimetler yedirirler. Bu Osmanlı Hanedanı ne yaparsa ahlâk kanunu üzere yapar.

9. Bâb
Bu Bâb Onun Beyanındadır ki Osman Gazi Dost ve Yoldaş Olarak Kimi Edinsin ve Civarındakilerle Nasıl Yaşasın.

Osman Gazi, kardeşi Gündüz'ü çağırdı: "Sen ne dersin? Biz bu ülkeleri nasıl fethedelim? Nasıl hareket edelim ki etrafımızda asker toplansın?" dedi. Kardeşi: "Civarımızda olan illeri vuralım, bozalım." dedi. Osman Gazi dedi ki: "Bu düşünce yanlıştır. Şundan dolayı ki bu illeri yıkıp yakınca bu Karaca Hisar şehrimiz mamur olmaz. Yapılması gereken budur ki komşularımızla iyi geçinip dostluk edelim."

Nitekim bu tedbirden önce Bilecik Tekfürü ile daima dostluk ederlerdi. Yaylaya gitseler emanetlerini Bilecik hisarında bırakırlardı. Ne zaman gelseler tulumla peynirler, yağlar, kaymaklar, iyi halılar ve kilimler gönderirlerdi. Er kişi ile göndermezlerdi. Kadınları ile gönderirlerdi. Onlar da Osman Gazi'ye gayet güvenirlerdi. Bir suretle bunların arasında geçimsizlik olmadı.

Germiyanoğlu ile zaman zaman Osmanlılar ceng ederlerdi. Bu kâfirler dahi Germiyanoğlu ile Osman'ın düşmanlığı var diye gayet ferah olurlardı.

Osman Gazi, Eskişehir'de hamam yöresinde pazar kurdurdu. Etrafın kâfirleri dahi gelirler, işlerini görürlerdi. Zaman zaman Germiyan halkı da gelirdi.

Bir gün Bilecik'ten pazarcı kâfirler gelmişler. Germiyan'dan dahi gelmişler. Bu Bilecik'te kâfirler iyi bardak yaparlar. Pazara yük ile satmaya getirmişler. Germiyanlı'nın birisi bir bardak almış. Hiçbir şey vermemiş. Bu kâfir gel-

miş, Osman Gazi'ye şikâyet etmiş. Osman Gazi de o kişiyi getirmiş. Belki dövmüş ve kâfirin hakkını alıvermiş. Gayet iyi yasak etmiş ki asla Bilecik kâfirini incitmeyeler.

İş o dereceye vardı ki Bilecik kâfirlerinin kadınları dahi gelirler, Eskişehir'in pazarında alış veriş edip emniyet ve selâmetle giderlerdi. Bu Bilecik'in kâfirleri dahi gayet güvenmişlerdi ki "Bu Türk bizimle iyi doğruluk eder." derlerdi.

10. Bâb
Bu Bâb Dahi Harmankaya Kâfirleri Osman Gazi İle Nasıl Âşinâ Oldular ve Ne Eylediler, Onu Bildirir.

Osman Gazi ki sancak beği olup ata bindi, Köse Mıhal daima onunla beraber olurdu. Ekseri bu gazilerin hizmetkârları Harmankaya kâfirleriydi. Bir gün Osman Gazi, Mıhal'a: "Tarakçı Yenicesi'ne hücum edelim deriz. Sen ne dersin?" dedi. Mıhal dedi ki: "Hanım! Sorkun üzerine Sarıkaya'dan, Beştaş'tan geçelim ki Sakarya suyunu geçebilelim. Hem gaziler bize o taraftan gelirler. Mudurnu ilini dahi vurmaya kolaydır. Hem o il mamurdur. Samsa Çavuş da o ile yakın yerdedir. Ona da haber edelim ki bir fırsat olduğu demde bize bildirsin."

Öyle yaptılar. Vardılar, Beştaş'ın tekkesine kondular. Şeyhine sordular: "Su geçit verir mi?" Şeyh: "Allah'ın fazlı ile gazilere geçittir." dedi. Atlarının yemini kesip bindiler. Su kenarına vardılar. Samsa Çavuş'u su kenarında hazır bekler buldular. Aldı bu gazileri, doğru Sorkun üzerine iletti. Oranın kâfirleri Samsa Çavuş'u tanırlardı. Onu ve askeri görünce baş eğip itaat ettiler. Erkeği, kadını karşılamaya çıktı. Aralarında bir tanınmış kâfir vardı. Onu çağır-

dılar. Geldi. Osman Gazi ile andlaştılar ki Samsa Çavuş her ne derse onu kabul ederler.

Sual: Samsa Çavuş kimdir?

Cevap: Hayli adamı olan birisidir. Yoldaşlığa yarar bir kardeşi dahi vardır ki Sülemiş derler. Erdungrıl Gazi Söğüd'e geldiği vakit bunlar da onunla birlikte gelmişlerdi. Orada durmadılar. İnegöl kâfirleri zarar verdiğinden varıp Mudurnu civarında karar ettiler. Oranın kâfirleriyle iyi geçinip dururlardı. Bundan dolayı Osman Gazi o yöreyi onlara emanet etti.

Osman Gazi oradan hücum edip Göynük çevresini vurdu. Tarakçı Yenicesini dahi vurdu. Yakıp yıktılar. Geldiler, Göl-Flanoz'a çıktılar. Yine Harmankaya'dan Karaca Hisar'a geldiler. Mıhal, önlerince kılavuz oldu. Esir almadılar. Çok mal ve ganimet aldılar. Halkı kendilerine tâbi etmek için böyle yaptılar.

Bunun tarihi de yukardaki tarihte oldu.

Osman Gazi bunca gazalar etmeye başlayınca etrafın kâfirleri çekinir oldular. Osman Gazi, Bilecik kâfirlerine gayet hürmet ederdi. Sordular: "Bu Bilecik kâfirlerinin senin yanında hürmeti var: nedendir?" dediler. Dedi ki: "Komşularımızdır. Biz bu ile garip olarak geldiğimiz zaman onlar bizi hoş tuttular. Şimdi bize dahi gerektir ki bunlara hürmet edelim."

11. Bâb
Bu Bâb Onu Beyan Eder ki Köse Mıhal Düğün Yapar, Kızını Göl-Flanoz Oğlunun Beğine Verir.

Çok ağır hazırlık gördü ki büyük düğün yapa. Her şey tamam oldu. Etrafın kâfirlerine ve tekfürlerine davetçiler gönderdi. Osman Gazi'yi de çağırdı. Tekfürlere haber saldı: "Gelin. Bu Türk'le tanışın ki kötülüğünden emin olasınız."

dedi. Kararlaştırılan günde geldiler. Çok hediyeler getirdiler. Osman Gazi hepsinden sonra geldi. İyi halılar, kilimler ve sürü ile koyunlar getirdi. Osman Gazi'nin hediyelerini çok beğendiler. Hâsılı üç gün düğün oldu. Bu tekfürler Osman Gazi'nin cömertliğine hayran kaldılar. Ancak fırsat bulamadılar ki Osman Gazi'yi yakalayalar.

Bilecik tekfürüne Osman Gazi dostluk gösterdi. Bununla uzaktan aşinalıkları vardı ama birbirlerini görmemişlerdi. Osman Gazi yaylaya gitse bütün emanetlerini Bilecik hisarına bırakırdı. O sebepten aşina olmuşlardı.

Bilecik tekfürü dahi düğün yapmaya niyet etti.

12. Bâb
Bu Bâb Bilecik Tekfürünun Düğününü Bildirir.

O dahi Yar Hisar tekfürünün kızını alacaktı. O da Mıhal'ı çağırdı. Konuştular. Düğünün bütün hazırlıklarını tamam ettiler. O da bu etrafın tekfürlerine davetçiler gönderdi. Osman Gazi'ye davetçi gitmeden Bilecik tekfürüne sürü ile koyun gönderdi ve: "Kardeşim bunu düğüne hizmet edenlere yedirsin. İnşaallah ben de geldiğim vakit hediyemi getiririm. Eğer kardeşime lâyık hediyem yoksa da bize lâyık olanını hazırladım." dedi. Elhâsıl bunlar davet olunmadan gönderdikleridir. Tekfür, Mıhal'ı Osman Gazi'ye davetçi yolladı. Bir hayli altın ve gümüş eşyaları da beraber gönderdi.

Mıhal, Osman Gazi'ye geldi. Tekfürlerin maksatları nedir, bildirdi. Gafil davranma dedi ve Gazi'yi düğüne çağırdı. Osman Gazi de Mıhal'a davetçiliğinden dolayı bir hayli hediye verdi. Dedi ki: "Mıhal Beğ! Git, kardeşime benden çok selâm et. İşte şimdi biz de yaylaya göçüyoruz. Kayınanam ve hatunum dahi kardeşimin anası ile tanışmak isterler. Kardeşim de bilir ki Germiyanoğlu bizimle ne haldedir. Yine kerem etsin. Daima zahmetimizi çeke-

gelmişlerdir. Bu yıl dahi çeksinler. Anamın ve benim eşyalarımızı hisara gönderelim."

Osman Gazi'nin bu haberini gelip tekfüre bildirdi. Tekfür çok sevindi. Sözünü candan kabul etti. Mıhal'i yine gönderdi. Osman Gazi'nin gelmesi için bir gün kararlaştırdı ve Osman Gazi: "Bilecik dar yerdir. Düğünü orada yapmasın. Çakır Pınarı'nda yapsın." diye de haber gönderdi.

Bu sözü de kabul edip düğünü Çakır Pınarı'nda yaptı. Kararlaştırıldığı gün Osman Gazi öküzlerini yükledi. Her zaman öküz ileten kadınlara verdi. Keçelerin arasına bir hayli adamlar sardılar. Sürdüler. Akşam karanlığında hisara girdiler. Bir iki katar öküz girince keçe yüklerinden adamlarla yalın kılıçlar döküldü. Kapıcıları paraladılar. Hisarda da az adam kalmıştı. Çoğu gitmişlerdir. Hisar fetholundu.

Bu tarafta Osman Gazi dahi görelim ne eyledi: Bir nice gazileri baş bezleriyle kadın kılığına koydu. Tekfüre haber gönderdi: "Bunları ayrıca bir yerde oturtsunlar ki kadınlarımız oradaki tekfürleri görüp utanmasınlar." dedi. Tekfür bu söze gayet sevindi: "Türk'ün erkeği, kadını elime girdi." dedi.

Yer hazırladılar. Osman Gazi, öküzleri getirenlerle söz etmişti: Onlar hisara girdiği saat Osman Gazi de tekfüre gelecekti. Akşamlayın geldi. Yani kadınlarını aşikâre getirmediler. Tekfür dahi karşıladı. Büyük saygı ile oturttu.

Tekfür odasına varmadan Osman Gazi atına bindi. Mıhal dahi bindi. "Hay! Türk kaçtı." dediler. Tekfür sarhoşça idi. Ata binip o dahi Türk'ün ardına düştü. Osman Gazi geldi. Kaldırık[21] derler bir dere vardır. Bileciğe yakın yerdedir, orda durdu. Tekfür dahi oraya erince boğazı eleverdi. Osman Gazi, tekfürün başını kestirdi. Döndü.

Sabahleyin Yar Hisar'a indi. Tekfürünü tuttu. Gelini de tuttular. Düğüne gelen halkın ekserisini esir ettiler. Çabucak Durkut Alp'i İnegöl'e saldılar ki İnegöl tekfürü olan

[21] Yahut "Kıldırık" veya "Kaldırayuk".

Aynikola işitip kaçmasın. Durkut Alp gidip İnegöl'ü çevirdi. Osman Gazi ne aldıysa Bilecik'e getirdi. Ne lazımsa yaptı. Oradan İnegöl'e gelip yağma etti. Gaziler yağmayı işitince hisara doldular. Tekfürünü parça parça ettiler. Erkeğini kırdılar. Dişisini esir ettiler. Çünkü çok Müslümanın kırılıp şehid olmasına bu kâfir sebep olmuştu.

13. Bâb
Bu Bâb, Yar Hisar Tekfürünün Kızı Olan Gelini Aldıktan Sonra Kime Verdiler, Onu Bildirir.

Osman Gazi onu oğlu Orhan Gazi'ye verdi ki o Ülüfer[22] Hatun'dur. Orhan o sırada delikanlı olmuştu. Bir oğlu daha vardı ki onu göç işleri üzerine memur etmişti. Aldıkları bu dört tane hisarın memleketinde adalet üzere hareket ettiler. Bütün köylüler gelip yerlerinde oturdular. Halleri kâfir zamanındakinden daha iyi oldu. Buradaki kâfirlerin rahatlığını işitip başka yerlerden de adam gelmeye başladı. Elhâsıl Osman Gazi düğün yapıp Ülüfer Hatun'u oğlu Orhan Gazi'ye vermek istedi ve öyle yaptı. Ülüfer Hatun o hatundur ki Kaplıca Kapısı'na yakın yerde, Bursa hisarı dibinde tekkesi vardır. Ülüfer suyu köprüsünü de o hatun yapmıştır. O suya Ülüfer diye ad verdiler. Murad Han Gazi de onun oğludur. Süleyman Paşa da onun oğludur. İkisinin de babası Orhan Gazi'dir. Hatun ölünce Orhan Gazi ile Bursa hisarında beraber gömüldü.

Bu fethin tarihi hicretin 699'unda (Milâdî: 28 Eylül 1299 - 15 Eylül 1300) vâki oldu.

---

[22] Yahut "Lülüfer".

14. Bâb
Bu Bâb Onu Beyan Eder ki Osman Gazi Cuma Namazını Nasıl Kıldırdı ve Her Şehirde Ne Suretle Oldu, Onları Bildirir.

Karaca Hisar'ı alınca şehrin evleri boş kaldı. Germiyan ilinden ve başka yerden hayli adamlar geldi. Osman Gazi'den ev istediler. Osman Gazi de verdi. Az zamanda mamur oldu. Bir çok kiliseleri de mescit yaptılar. Pazar da kurdular. Halk toplanıp "Cuma namazı kılalım ve bir kadı isteyelim." dediler. Dursun Fakı derler bir aziz kişi vardı. O halka imamlık ederdi. Hallerini ona söylediler. O da gelip Osman Gazi'nin kayınatası Ede Balı'ya söyledi. Daha söz bitmeden Osman Gazi geldi. Sorup isteklerini bildi. "Size ne lazımsa onu yapın." dedi. Dursun Fakı: "Hanım! Sultandan izin gerektir." dedi. Osman Gazi dedi ki: "Bu şehri ben kendi kılıcımla aldım. Bunda sultanın ne dahli var ki ondan izin alayım? Ona sultanlık veren Allah bana da gaza ile hanlık verdi. Eğer minneti şu sancak ise ben kendim dahi sancak kaldırıp kâfirlerle uğraştım. Eğer o, ben Selçuk Hanedanındanım derse ben de Gök Alp oğluyum derim. Eğer bu ülkeye ben onlardan önce geldim derse Süleymanşah dedem de ondan evvel geldi."

Halk razı oldu. Kadılığı ve hatipliği Dursun Fakı'ya verdi. Cuma hutbesi ilk önce Karaca Hisar'da okundu. Bayram namazını orada kıldılar.

Bunun tarihi hicretin 699'unda (Milâdî: 28 Eylül 1299 - 15 Eylül 1300) vâki oldu.

15. Bâb
Bu Bâb
Osman Gazi'nin Kanunu Hükümlerini Bildirir.

Kadı konuldu. Subaşı konuldu. Pazar kuruldu ve hutbe okundu. Bu halk kanun ister oldular. Germiyan'dan birisi geldi. "Bu pazarın vergisini bana satın." dedi. Halk "Osman Han'a git." diye cevap verdi. O adam, hana gidip sözünü söyledi. Osman Gazi sordu: "Vergi nedir?" Adam dedi ki: "Pazara ne gelse ben ondan para alırım." Osman Gazi: "Senin bu pazara gelenlerde alacağın mı var ki para istersin?" dedi. O adam: "Hanım: Bu türedir. Bütün memleketlerde vardır ki padişah olanlar alır." dedi. Osman Gazi sordu: "Tanrı mı buyurdu, yoksa beğler kendileri mi yaptı?" O adam yine: "Türedir hanım! Ezelden kalmıştır." diye cevap verdi. Osman Gazi çok öfkelendi: "Bir kişinin kazandığı başkasının olur mu? Kendi malı olur. Ben onun malına ne koydum ki bana akça ver diyeyim? Bre kişi! Var, git: Artık bana bu sözü söyleme ki sana ziyanım dokunur." dedi.

Bunun üzerine halk dedi ki: "Hanım! Bu pazarı bekleyenlere âdettir ki bir nesnecik vereler." Osman Gazi: "Mademki böyle diyorsunuz, öyleyse bir yük getirip satan herkes iki akça versin. Satamayan bir şey vermesin. Kim bu kanunumu bozarsa Allah onun dinini de, dünyasını da bozsun. Kime bir tımar verirsem elinden sebepsiz yere almasınlar. O ölünce oğluna versinler. Çok küçük dahi olsa versinler. O, savaşa yarayacak hale gelinceye kadar sefer vaktinde hizmetkârları sefere gitsin. Her kim bu kanunu tutarsa Allah razı olsun. Eğer neslime bu kanundan başka bir kanun koyduracak olurlarsa edenden ve ettirenden Allah razı olmasın." dedi.

16. Bâb
Bu Bâb Onu Beyan Eder ki Bu Aldığı Ülkenin Tımarını Kimlere Verdiler, Onu Bildirir.

Karaca Hisar sancağı ki ona İnönü derler, oğlu Orhan Beğ'e verdi. Sübaşılığını kardeşi Gündüz'e verdi. Yar Hisar'ı Hasan Alp'a verdi. Bu da bir yarar yoldaştı ve kendileriyle birlikte gelmişti. İnegöl'ü Durkut Alp'a verdi. Şimdi dahi o azizin adı anılır. İnegöl yöresinde köyleri var ki ona Durkuteli derler. Kayınatası Ede Balı'ya Bilecik gelirini tımar verdi. Hatununu babası ile Bilecik'te beraber bıraktı. Kendisi Yenişehir'e gitti. Yanındaki gazilere evler yapıverdi. Orada durur oldu. Onun adını Yenişehir kodular. Bir oğlu ki Alâaddin Paşa'dır, onu kendi yanında alakoydu.

Zaman zaman babası ile Orhan Gazi dört yana hücum ederlerdi. İznik'e dahi inerlerdi. Köprü Hisar'a dahi birkaç kere gittiler. Onu da sonra yağma ile fethettiler. Ondan sonra Marmara iline vardılar. Kâfirleri itaat ettiler. Osman Gazi de kendi yerine geldi. Yine Yenişehir'de oturdu. Birkaç gün gaziler atlarını dinlendirdiler. İznik iline hücum ettiler. Şehrin kapısını kuşattılar. Hayli gün savaştılar. Dört yandakiler itaat ettiler, tâbi oldular.

Kalenin üzerine baskı için asker koydular. Tâbi olan yerleri tımar erlerine verdiler. Kendileri yine Yenişehir'e çıktılar.

17. Bâb

Bu bâb onu beyan eder ki Bursa tekfürü ve birkaç tekfür, Adranos tekfürü, Bidnos[23], Kestel ve Kite tekfürleri ittifak ettiler; toplanıp dediler ki: "Türk'ün üzerine yürüyelim. Onu ortadan kaldıralım. Adını sanını bırakmayalım ki şerrinden emin olalım." Kalabalık asker topladılar. Yürüdüler.

[23] Yahut "Bernos".